

бути певним «мозковим центром», який, здійснюючи тлумачення відповідних положень Конституції України та законів України або ж вирішуючи питання про відповідність Конституції України (конституційність) окремих положень чинного законодавства України, повинен керуватися не тільки позитивістським підходом, а й природно-правовою концепцією права і виробляти при цьому нові доктрини у галузі права взагалі та конституційного права зокрема. У таких випадках представники органів державної влади, наукова громадськість будуть уважно ставитися до правових позицій Конституційного Суду України та враховувати згадані позиції в аналізі відповідних законодавчих норм та їх правозастосуванні на практиці [7, с. 120-121].

Висновок. Підбиваючи підсумки, маємо зазначити, що акти Конституційного Суду України являють собою специфічний феномен, оскільки ці документи не співпадають за своїми юридичними характеристиками ні з нормативними актами загального чи індивідуального значення, ні із прецедентними рішеннями, оскільки акти Конституційного Суду України лише впорядковують конкретні правовідносини між визначеними суб'єктами згідно з установчою волею першоджерела влади - народу. На особливий правовий статус актів Конституційного Суду України вказує і мета, з якою вони приймаються - забезпечення верховенства права та найвищої юридичної сили Конституції України.

Список бібліографічних посилань

1. Цимбалістий Т. О. Правова природа актів органу конституційної юстиції. URL: <http://rap.in.ua/index.php/arhiv-vidannja/74> (дата звернення: 03.11.2020).
2. Мартинюк Р. Правова природа та юридичні характеристики актів Конституційного Суду України. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 1. С. 3–6.
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
2. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
3. Про Регламент Конституційного Суду України : Постанова Конституційного суду України від 22.02.2018 р. № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
4. Цимбалістий Т. О. Правова природа актів Конституційного Суду України. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2007. № 1 (21). С. 47–55. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/7959/1/Акти%20КСУ.07.pdf> (дата звернення: 03.11.2020).
5. Марцеляк О. Правова природа актів Конституційного Суду України та їх роль у розвитку науки конституційного права. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 4. С. 118–121.

Одержано 09.11.2020

УДК 323.233 (476) «2020» + 323.272 (477) «2004»

Ігор Альбертович ЛОГВИНЕНКО,

кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та історії факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;

Євгенія Сергіївна ЛОГВИНЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ

МАСОВІ ПРОТЕСТИ В БІЛОРУСІ 2020 Р. І РЕВОЛЮЦІЙНІ ПОДІЇ 2004 Р. В УКРАЇНІ: СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ

Шості чергові вибори Президента Республіки Білорусь, які відбулися 9 серпня 2020 року стали своєрідним рубіконом у політичній кар'єрі Олександра Лукашенка.

Оголошення ЦВК Білорусі беззаперечним переможцем виборчої компанії діючого президента (80,10% голосів виборців) викликало чисельні масові мирні протести [1]. На переконання виборців, громадських активістів результати виборів були фальсифіковані на користь діючого голови держави. Під час голосування на виборчих дільницях загалом по країні було зареєстровано на платформі «Зубр» 6798 порушень, більше половини з них у Мінську [2]. Чисельні порушення на виборчих дільницях свідчили, що оголошені ЦВК результати не відповідають дійсності. Більшість виборців, аналітиків, політологів вважає, що Світлана Тихановська отримала перемогу і має стати наступним президентом. Варто зауважити, що за офіційними повідомленнями кандидатка набрала усього 10,12% голосів, тобто за неї проголосувало лише 588,622 громадянина [1]. Ця цифра безперечно викликає сумніви, оскільки масові мирні протести охопили майже всю країну – Мінськ, Брест, Борисів, Гомель, Гродно, Барановичі, Мозир, Пінськ та ін.

11 серпня розпочалися страйки на підприємствах з вимогою провести чесні вибори та припинити тортури над затриманими учасниками протестів. Звертає на себе увагу те, що 16 серпня лише у Мінську, за підрахунками незалежних ЗМІ та експертів, було близько 400 тис. протестувальників [3]. Звісно, офіційна статистика МВС Білорусі наголошує на значно менших цифрах, занижуючи кількість протестувальників у 5-10, а то і більше разів.

Щодо основних вимог протестувальників у Білорусі, то це, насамперед, проведення чесних виборів, звільнення політв'язнів, відставка діючого президента О. Лукашенка, проведення політичної й економічної реформи в країні, проведення розслідування випадків застосування тортур та неправомірного насилля з боку правоохоронних органів, оприлюднення повної інформації щодо смертності від пандемії коронавірусу [3].

Чимало як вітчизняних, так і зарубіжних політиків, політологів, журналістів вбачають схожість акцій протестів у Білорусі, які викликані останніми президентськими виборами, з подіями, що відбувалися в Україні у листопаді-грудні 2004 року, коли масові фальсифікації виборів Президента вплинули на результат і призвели до Помаранчевої революції.

Керманічі Білорусі та Російської Федерації порівнюючи масові виступи в Білорусі з українськими революціями 2004 і 2013-2014 рр. (Помаранчевою та Гідності) заявляють, що вони спричинені, насамперед, «зовнішніми впливами інших держав», які надають всіляку «підтримку місцевим націоналістам й екстремістам» і, таким чином, намагаються встановити свій контроль над цими країнами. Зовнішній ворог Білорусі та України визначається доволі чітко – це країни-члени НАТО та США. Виходячи з цього, робиться висновок про начебто штучний характер як революційних подій в Україні, так і масових протестів у Білорусі. Це твердження не відповідає дійсності та має передусім ідеологічне спрямування. Масовий супротив владі як у Білорусі, так і в Україні породжували внутрішні фактори, спричинені, насамперед, порушенням прав і свобод громадян, ігноруванням принципу верховенства права, що є запорукою розвитку демократичного суспільства в державі, відсутністю дієвих соціальних та економічних реформ, правоохоронної системи, медицини, освіти тощо. І хоча причини масового супротиву в Білорусі та Україні були багато в чому схожі, варто визначити і суттєві відмінності між цими подіями.

По-перше, протести в Білорусі 2020 року є більш масовими і масштабнішими ніж в Україні у 2004 та 2013-2014 роках. Якщо в Білорусі ними охоплена уся країна, то в Україні найбільш активними були центральні та західні регіони, де відстоювався проєвропейський вибір країни. У південному та східному регіонах доволі відчутними були проросійські настрої. Саме тут мав підтримку В. Янукович.

По-друге, на території усїєї Білорусі протести і страйки проходять під національним прапором біло-червоно-білим, а не офіційно державним. Тим самим протестувальники чітко ідентифікували себе як єдина нація, що відстоює право на власну незалежну національну державу. В Україні такої єдності не було. На сході та півдні країни значну

підтримку мали проросійська Партія Регіонів, активним рупором промосковської ідеології були «Російський блок», «Російська єдність» та інші партії та організації, діяльність яких аж ніяк не сприяла консолідації української нації, зміцненню основ національної державності. Як наслідок, у 2014 році фактично розвалені В. Януковичем державні силові структури не спроміглися протидіяти анексії Криму та ефективно протидіяти вторгненню російських військ на сході України.

По-третє, на сході та півдні України особливо активно, цілеспрямовано та системно проросійські партії та організації за підтримки ЗМІ Російської Федерації створювали ідеологічне підґрунтя анексії Криму та військової агресії на сході України. Пропаганда ідеології «руського миру» будувалася на спекуляціях навколо так званого «питання про обмеження (заборону) вживання російської мови», «утисків прав російськомовних», залякуванні «українським націоналізмом», який начебто загрожує фізичним знищенням російськомовного населення тощо. У Білорусі питання мови не стало предметом політичних спекуляцій. Прийняті 24 листопада 1996 року зміни та доповнення до Конституції нарівні з білоруською визначили статус російської мови як державної (стаття 17) [4]. До того ж, на теперішній час склалося так, що російська мова є мовою офіційних документів та більшості ЗМІ країни. Отож, у Білорусі пріоритетом для російських політиків та політехнологів стала пропаганда створення єдиної об'єднаної союзної держави «братніх народів», тісної й підконтрольної Росії військової співпраці.

По-четверте, революційні події 2004 року та 2013-2014 років в Україні показали достатню сформованість національних політичних еліт, які боролися між собою за владу. Варто відзначити їх певну особливість – консервативність та вміння пристосуватися до конкретно-історичних змін і використати революційну ситуацію в своїх інтересах. Саме через це, на наш погляд, під час революцій в Україні не з'явилися нові національні лідери та не утворилися нові загальнонаціональні політичні партії побудовані дійсно на демократичних засадах, які б не лише проголошували своїм пріоритетом європейські цінності, а здійснювали реальні кроки у цьому напрямі, створювали розвинуту, економічно й політично незалежну, соціальну та правову українську державу. Стосовно Білорусі, то політична контреліта, яка б реально претендувала на владу відсутня. Причиною тому є авторитарний режим О. Лукашенка, який фактично позбавив можливості опозиційні політичні партії мати своїх представників в органах влади, тим самим перетворив багатопартійність в Білорусі на фікцію, фізично усував опозицію, яка була б здатна на виборах скласти конкуренцію. До виборів О. Лукашенко позбувся своїх, як він вважав, реальних конкурентів (29 травня було затримано С. Тихановського, 30 червня ЦВК не допустив до виборів В. Цепкало та В. Бабаріко) [1]. Інші кандидати були позбавлені нормальних умов ведення своїх передвиборчих компаній. Та навіть за таких обставин, як слушно зауважив А. Ілларіонов, О. Лукашенко де-факто програв. Своїми масовими протестами проти результатів виборів, зазначив науковець, «білоруси сказали Лукашенку – ухोдь» [5]. Отже, особливістю останніх президентських виборів є те, що за відсутності опозиційних лідерів народ Білорусі виявляє високу громадянську відповідальність та свідомість, відстоює своє право на волевиявлення, бажання мати демократичну європейську країну.

Висновок. Чим можуть завершитися тривалі масові мирні протести в Білорусі? Більшість політологів вважає, що це неминуче призведе до відставки Олександра Лукашенка та повторних виборів, як у 2004 році це сталося в Україні. Проте, небезпідставним є умовивід А. Ілларіонова, який вважає, що такий розвиток подій можливий в тих країнах, де відсутній авторитарний режим, або він є достатньо «слабкий». В інших випадках, на переконання науковця, якими б масовими, масштабними та тривалими не були протести диктатор ніколи не зречеться влади [5]. Такий режим можна усунути лише силою, як це відбулося у 2014 році в Україні. Втім маємо наголосити на тому, що жодна держава не повинна втручатися у внутрішні справи суверенної Білорусі і білоруський народ сам визначить своє майбутнє. Міжнародна спільнота має дати зважену правову оцінку того, що

відбувається сьогодні в Білорусі та дипломатичними методами стримувати діючу владу від неправомірного застосування насилля в країні.

Список бібліографічних посилань

1. Президентские выборы в Белоруссии (2020). URL: [\(https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%B2%D1%8B%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%8B_%D0%B2_%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_\(2020\)\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5_%D0%B2%D1%8B%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%8B_%D0%B2_%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_(2020)) (дата звернення: 25.09.2020).
2. Информация о результатах избирательной компании. URL: <https://zubr.in/elections/results> (дата звернення: 05.10.2020).
3. Протесты в Белоруссии (2020). URL: [\(https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8B_%D0%B2_%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_\(2020\)\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8B_%D0%B2_%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8_(2020)) (дата звернення: 25.09.2020).
2. Конституция Республики Беларусь. URL: <https://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnyye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/> (дата звернення: 05.10.2020).
3. Илларионов. Отравление Навального, судьба Лукашенко, Хабаровск, Зеленский – все. В гостях у Гордона. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gXU8t6l1yYU> (дата звернення: 05.10.2020).

Одержано 09.10.2020 р.

UDC 343.1

Saule MILCIUVIENE,

Ph.D in Law, Associate Professor,

Associate Professor of the Faculty of Law,

Vytautas Magnus University

“JUDICIAL AUTHORITY” WITHIN THE MEANING OF THE FRAMEWORK DECISION ON THE EUROPEAN ARREST WARRANT

Виконання європейського ордеру на арешт базується на принципі взаємного визнання. Тому дуже важливо, щоб кожна держава-член забезпечила належний захист прав людини при видачі європейського ордеру на арешт. Автор аналізує практику держав-членів ЄС при призначенні органів, що видають Європейський ордер на арешт, та попередні постанови СЄС щодо адекватності цих повноважень.

A European Arrest Warrant is a request from a judicial authority of an EU Member State to arrest a person in another Member State and to transfer that person to the first State for the purpose of prosecuting or enforcing a custodial sentence or detention order. This mechanism is based on the principle of mutual recognition of judicial decisions. Its implementation requires direct contacts between judicial authorities [1].

The European arrest warrant system is one of the greatest achievements in the development of cooperation in judicial matters among EU Member States. However, its implementation has raised many questions, resulting in referrals by national courts to the Court of Justice of the European Union (CJEU) for preliminary rulings. In most instances, these referrals have involved issues related to proper protection of the fundamental rights of the subject of the arrest warrant, as the European arrest warrant system is based on the principles of mutual trust and mutual recognition [2].

By formulating an autonomous concept of EU law, the CJEU seeks to establish uniform minimum standards for the protection of fundamental rights across all Member States. The Framework Decision states that “the European arrest warrant is a judicial decision” (Art. 1) and that “the issuing authority shall be the judicial authority” (Art. 6). However, national courts